

2013

TILAA TAITEILIJATALOOSI!

TAIDEPALVELUITA IKÄIHMISSILLE
VARSINAIS-SUOMESSA

Teksti:

Anna-Mari Rosenlöf ja Osaamispolun taiteilijat,
Läntinen tanssin aluekeskus (s. 39–40)

Toimittaja:

Anna-Mari Rosenlöf

Graafinen suunnittelu ja toteutus:

Paula Kempainen

Kannen kuvat:

Etukansi: Eeva Terävä, Andréa Vannucchi ja Keanne van de Kreeke
Takakansi: Anna-Mari Rosenlöf, Milka Malin ja Minna Maija Lappalainen

Taiteen edistämiskeskus
Lounais-Suomen toimipiste
Turku, 2013

ISBN 978-952-5253-87-0 (sid.)
ISBN 978-952-5253-88-7 (PDF)

Paino: Painola, Kaarina 2013

Painos: 400 kpl

Kiitokset: Päivi Linnelä-Aniszewski, Piia Pentti, Liisa Rauhala, Tiia Suorsa

TILAA TAITEILIJA TALOOSI!

TAIDEPALVELUITA IKÄIHMISILLE
VARSINAIS-SUOMESSA

SISÄLLYS

ESIPUHE	5
KOHDERYHMÄT JA HINTALUOKAT	7

SANATAIDE

Helianne Kallio: <i>Tarinatovi ja Runorupattelu</i> – yhteistä iloa ja arjen elämyksiä!	9
Veera Vähämaa: Sanoissa kaunis elämä – runoja ja tarinoita ikäihmisille	11

MUSIIKKI

Pia-Maria Björkman: Musiikillisia kohtaamisia hoivamuusikon kanssa	13
Terhi Lehtovaara: <i>Laulutaulu</i> – yksilöllistä hyvinvointia musiikin siivin	15

KUVATAIDE

Suvi Aarnio: <i>Taidetalkkari</i> vinkkaa ja kunnostaa!	17
Assi Huhtanen: <i>Värituokio</i> – moniaistillinen matka väreihin	19
Keanne van de Kreeke: <i>Kahvikuppimaailmat</i> – aisteja virkistävä taideteos yhteisöille	21
Minna Maija Lappalainen: Yksilöllisiä <i>Taidetekeja</i> – hyötyä ja iloa hoivalaitosten arkeen	23
Eeva Terävä: Laitoksissa asuvien ikäihmisten taidetoiminta kansalaisopiston järjestämänä	25
Tea Tikka: <i>Vuodenaikapuusta</i> hyvinvointia vuoden jokaisena päivänä	27
Sanna Vainionpää: Odotettu vieras – taidetoimintaa kotona ja laitoksissa asuville ikäihmisille	29
Andréa Vannucchi: Ympäristön viihtyvyyttä parantavia taideteoksia yhteisiin tiloihin	31

VALOKUVA

Kristian Jalava: Camera Obscura -laatikkokamera	33
---	----

TEATTERI-ILMAISU

Tiina Paananen: Jokaisessa elämäntarinassa on draaman ainekset!	35
Hanna Mäkinen: <i>Iloinen Iltama</i> Suklaamurun kera!	38

TANSSI

Läntinen tanssin aluekeskus, Jennifer Joffs ja Annastiina Saastamoinen: Tanssista hyvinvointia	39
---	----

TILAA TAITEILIJAN TALOOSI!	41
TAITEILIJAN HOITOYHTEISÖSSÄ -SOPIMUSMALLI	43
TAITEILIJAN MUISTILISTA	45

ESIPUHE

Turun kulttuuripääkaupunkivuosi 2011 loi vahvan ja ainutlaatuisen pohjan taiteen näkemisestä osana ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja koettua terveyttä. Tätä työtä on jatkanut *Osaamispolku – kohtaamisia vanhustyössä* -hanke, jossa taiteilijat kehittivät hyvinvointipalveluja ikäihmisille. Vuosina 2012–2013 Osaamispolun koulutuksessa oli mukana 17 taiteilijaa, jotka työskentelivät n. 200 ikäihmisen kanssa 17 vanhustyön yksikössä Turun seudulla.

Osaamispolun taiteilijat kävivät läpi monipuolisen ohjausjakson. Se koostui ryhmätapaamisista, liiketoimintakoulutuksesta, menetelmätyöpajoista, yhteistapaamisista vanhustyön ammattilaisten kanssa, mentoroinnista ja työskentelyjaksoista vanhustyön toimintayksiköissä. Lisäksi he osallistuivat vanhustyöhön perehdyttävään koulutukseen, jonka toteutti fysioterapeutti Päivi Linnelä-Aniszewski osana Turun ammattikorkeakoulun terveysalan johtamisen ja kehittämisen koulutusohjelman ylempää ammattikorkeakoulututkintoaan.

Taiteilijoiden tukena oli hyvinvoinnin ja soveltavan taiteen ammattilaisista koostuva asiantuntijapaneeli sekä taidekoordinaattori Anna-Mari Rosenlöf. Asiantuntijapaneelin puheenjohtajana toimi Taiteen edistämiskeskuksen erityisasiantuntija Henri Terho. Muut jäsenet olivat Läntisen tanssin aluekeskuksen toiminnanjohtaja Lotta Skaffari, hankesuunnittelija Helena Malmivirta Turun ammattikorkeakoulun hyvinvointitoimialalta, teatteri-ilmaisun ohjaaja Marja Susi, ylihoitaja Tuulia Koponen sekä elokuvataiteilija ja tuottaja Tarja Lapila.

Taiteilijat kehittivät omaa palvelumalliaan työjaksolla vanhustyön yksiköissä. He työskentelivät Turun kaupungin ympärivuorokautisessa hoidossa ja ennaltaehkäisevissä palveluissa, yksityisissä hoivakodeissa, Raisiossa päivätoiminnassa, Kaarinassa tehostetun palveluasumisen yksikössä, Vehmaalla kotihoidossa sekä Kyrössä ja Somerniemellä ympärivuorokautisen asumispalvelun yksiköissä.

Tässä julkaisussa on esitelty Osaamispolkuun osallistuneiden taiteilijoiden kehittämiä, itsenäisesti tilattavissa olevia palveluita, yksi hankkeessa käynnistynyt yhteistyömalli hoitolaitoksen ja kansalaisopiston välillä sekä Läntisen tanssin aluekeskuksen palvelutuotteet, joita toteuttavat mm. Osaamispolun tanssitaiteilijat. Julkaisun lopussa on vinkkejä tilaajalle sopivan taiteilijan tai taiteenlajin löytämiseksi, käytännön järjestelyjen hoitamiseksi taiteilijan tullessa taloon ja muistilista hyvinvointityötä tekeväälle taiteilijalle. Toivomme, että julkaisu rohkaisee taiteilijoiden palveluiden tilaamiseen hoitoyksikköön ja helpottaa moniammatillista yhteistyötä taiteilijoiden ja hoitolaitosten välillä.

Osaamispolku on saanut tehdä yhteistyötä laajan asiantuntijaverkoston kanssa, johon on kuulunut osaajia niin hallinnon, koulutuksen, hoivan ja hoidon kuin taiteen ja kulttuurin kentältä. Osaamispolku kiittää erityisesti Turku 2011 -säätiota saamastaan tuesta. Haluamme jatkaa kulttuuripääkaupunkivuonna aloitettua hyvää työtä ja tuoda esille taiteilijoiden osaamista ja mahdollisuuksia tuottaa elämyksiä ikäihmisten arkeen. Tästä julkaisusta saa tietoa taiteen mahdollisuuksista mielekkään arjen tueksi. Olkaa hyvä ja tarttukaa tilaisuuteen – taiteilijat ovat käytössänne!

Turussa 25.11.2013

Anna-Mari Rosenlöf
Taidekoordinaattori

Henri Terho
Erityisasiantuntija

Taiteen edistämiskeskus
Lounais-Suomen toimipiste
www.taike.fi/fi/web/varsinais-suomi/varsinais-suomi

KOHDERYHMÄT

Sopii kaikille

(kotona, hoitokodissa ja laitoksissa asuvat)

Kotona asuville

(myös kotihoidon asiakkaat ja päivätoiminnassa käyvät sekä palveluasumisen seniorit)

Sopii lievästi muistisairaille

Sopii erityisesti muistisairaille

Vuodepotilaille

Lapsille ja vanhuksille yhdessä

Hoitohenkilökunnalle

Virike- ja toiminnanohjaajille ym.

Tilojen muutokset

HINTALUOKAT

I	100 € tai alle	VI	800–1000 €
II	100–200 €	VII	1000–1500 €
III	200–400 €	VIII	1500–2000 €
IV	400–600 €	IX	2000–2500 €
V	600–800 €	X	2500–3000 €
		XI	yli 3000 €

Ammattitaitoinen taideohjaus tai tiettyyn paikkaan suunnitellun taideteoksen tekeminen vaatii paljon valmistelua. Taiteilijat suunnittelevat omalla ajallaan taidetoiminnan sisällöt sekä hoitavat käytännön järjestelyt, kuten materiaalien hankinnan. He voivat toimia yrittäjinä tai freelancereina laskuttaen verokortilla tai osuuskunnan kautta. Laskutustapa kannattaa varmistaa taiteilijalta tilauksen yhteydessä.

Keikkatyössä tuntihinta on usein korkeampi kuin pidempikestoisessa työssä. Usealla tapaamiskerralla taiteilija voi luoda syvemmän kosketuksen osallistujien elämään ja hyvinvointiin. Yksilöllisesti kohdennettu aktivoiva toiminta voi olla mielekkäämpää kuin ryhmätoiminta varsinkin, jos osallistujat ovat vuoteessa tai muistisairaita. Monet taidepalveluista sopivat toteutettavaksi sekä henkilökohtaisesti että pienessä ryhmässä. Jokaiselle osallistujalle on tärkeää tulla kuulluksi ja nähdyksi. Osallistujat ovat itse mukana aktiivisina toimijoina kukin halunsa ja jaksamisensa mukaan. Myös toiminnasta kieltäytymiseen on aina mahdollisuus. Henkilökunta on tervetullut osallistumaan ja saamaan virkistystä työhönsä taiteen kautta.

Palveluiden hintoihin sisältyvät materiaalikustannukset (ellei toisin ole mainittu), toiminnan suunnittelu ja palaverit tilaajan kanssa. Hintaluokissa on huomioitu työnantajakulut. Hinnat eivät sisällä arvonlisäveroa ilmoitettuja poikkeuksia lukuun ottamatta. Hintaluokat ovat suuntaa-antavia. Hinnoittelusta kannattaa kysyä rohkeasti ja pyytää tarjousta. Osa palveluista soveltuu myös omaisen tai vanhuksen itse maksettavaksi. Jokainen taiteilijalta tilattava palvelu räätälöidään yksilöllisesti tilaajan tarpeiden, osallistujien toimintakyvyn ja kiinnostuksen mukaan. Julkaisussa esitellyt palvelutuotteet ovat voimassa ja tilattavissa ainakin vuoden 2014 ajan.

Tarinatovi ja Runorupattelu

– yhteistä iloa ja arjen elämyksiä!

Sanataiteen ja tarinankerronnan kautta ihmiset kohtaavat toisensa yksilöinä, mutta samalla yhteinen tekeminen yhdistää osallistujat ikään ja taustaan katsomatta. Sanataiteen ammattilaisen ohjauksessa kaikki tulevat huomioituksi ja yhteiset tarinat kuulluksi – kirjoittamisen kautta myös näkyväksi.

Arjen pienet elämykset ovat erityisen tärkeitä iäkkäille. Yhdessäolo *Tarinatovi*-ryhmässä tai *Runorupattelu*-hetket sanataiteilija Helianne Kallion kanssa piristävät ja antavat päivälle sisältöä ja odotettavaa.

Tarinatovi – tarinoinnin iloa ryhmässä

Tarinatovissa jaetaan muistoja, tarinoita ja ajatuksia elämästä. Tarinointiin herätellään runojen, kuvien ja laulujen avulla. *Tarinatovi* liikuttaa myös kehoa – lämmittelynä käydään vaikkapa naurupilkillä tai keuhutaan kaverin komeaa tanssijalkaa. Yhdessä kerrottuja tarinoita voidaan kirjoittaa ylös ja antaa osallistujille muistoksi tapaamisesta. 1,5 tunnin mittainen *Tarinatovi* voidaan toteuttaa rauhallisessa tilassa, jossa on tuolit ja cd-soitin. Sopii 3–10 henkilön ryhmälle.

Hintaluokka: yksi kerta **II**, viisi kertaa **IV**

Runoilijaesiintymiset

Helianne Kallio esittää omia runojaan erilaisissa tilaisuuksissa – juhlissa, tapahtumissa tai vaikkapa pikkujouluissa. Esiintymisen kesto on 10–15 minuuttia.

Hintaluokka: **II**

Runorupattelu – hyvää mieltä henkilökohtaisesti

Runorupattelu on henkilökohtainen tapaaminen sanataiteilijan kanssa. Tunnin kestävässä *Runorupattelussa* luetaan ja kuunnellaan runoja ja tarinoita tai muistellaan tuttuja runonsäkeitä ja lauluja. Muistoksi sanataiteilija kirjoittaa osallistujan omista sanoista runon tai tarinan esimerkiksi omaan tarinapäiväkirjaan tai seinälle ripustettavaksi.

Kahden tunnin työskentely sisältää *Runorupattelun* kahdelle osallistujalle. Sopii toteutettavaksi yksittäisinä tai useamman kerran tapaamisina saman henkilön kanssa. Voidaan toteuttaa asukkaan omassa huoneessa ja vuoteen äärellä. *Runorupattelu* voi ostaa myös henkilökohtaiseksi lahjaksi hoitolaitoksessa asuvalle omaiselle.

Hintaluokka: yksi kerta **II**, viisi kertaa **IV**

Tarinatovi ja *Runorupattelu* sopivat myös työyhteisön virkistyshetkeksi, jossa tarinoidaan, runoillaan ja kirjoitetaan yksin ja yhdessä.

Hintaluokka: **III**

”Ennen osasin värssyjä ulkoakin. Nyt en näe enää lukea runoja. Mutta runoilijat osaavat sanoa asioita niin hienosti. Ne tuntuvat sydämässä asti.”

Asukas Kurjenmäkikoti 1

Helianne Kallio

Helianne Kallio on sanataiteilija ja runoilija (FM, kansatiede; tradenomi). Hän toimii aktiivisesti kirjallisuuden kentällä ja esiintyy runotapahtumissa. Helianne Kallion runoja on julkaistu *Reviiri 2013* -antologiassa. Helianne on ohjannut sanataidetoimintaa erilaisille ryhmille lapsista ikääntyneisiin. Hän on työskennellyt sanataiteilijana mm. Turussa Kurjenmäkikoti 1:ssä. Helianne on kouluttautunut naurujoogaohjaajaksi, hänellä on pitkä harrastustausta musiikin parissa (mm. Äimän Käet -lauluryhmä) ja hän osallistuu erilaisiin tarinankerrontatapahtumiin.

Helianne Kallio, FM, sanataiteilija, heanka@gmail.com, p. 040 570 1679

Sanoissa kaunis elämä

– runoja ja tarinoita ikäihmisille

Sanataide sopii monenlaisille ihmisille toimintakykyyn katsomatta. Se auttaa löytämään kadonneita sanoja ja jakamaan omia muistoja ja kokemuksia. Yhteiset sanataidehetket vahvistavat ryhmähenkeä ja auttavat ylläpitämään vuorovaikutus- ja keskustelutaitoja, niin sanallisia kuin kehollisiakin. Sanataiteilija Veera Vähämaan työtapoja ovat korvaruno, jossa runo kirjoitetaan toisen ihmisen sanoista ja muistoista, sekä runomuotokuva, jossa sanataiteilija kirjoittaa ihmisestä runon ja antaa sen hänelle lahjaksi. Sanataideohjaajan kurssilla oma elämäntarina voi taipua vaikkapa novelliksi.

Pyöreän pöydän runohetkessä tutustutaan niin vanhoihin kuin uusiinkin runoihin. Hetki rakentuu aina tietyn teeman ympärille. Se voi olla rakkaus, kasvaminen, eläinystävät tai vaikka vuodenaika. Sanataiteilija lukee runoja, virittää keskustelua, kyselee muistoja ja aisteja avaavia kysymyksiä ja kirjoittaa keskustelun pohjalta ryhmän yhteisen runon, jonka hän lukee lopuksi ääneen. Osallistujat saavat runon muistoksi itselleen. Osallistujia max. 6, kesto 45 min.

Hintaluokka: yksi kerta **I**, viisi kertaa **IV**

Muistot tarinoiksi -kirjoittajakurssi on senioreille räätälöity, rauhalliseen tahtiin edistyvä kirjoittajakurssi, jossa opetellaan kirjoittamaan omista muistoista. Kurssilla pohditaan tarinan tekemisen aineksia ja harjoitellaan omien elämäkokemusten jalostamista kaunokirjallisten tekstien muotoon. Luetaan omia tekstejä ja keskustellaan niistä. Yhden tapaamisen kesto on 2,5 tuntia sisältäen tauon. Kurssikertoja on kuusi. Kurssi sopii 10–12 henkilön ryhmälle, ja se toteutetaan tilaajan järjestämässä paikassa.

Hintaluokka: **VI–VII**

Maksutavat: Tilaajan osuus **III** ja osallistujien maksama kurssimaksu 50 € / osallistuja (sis. ALV 24 %) TAI osallistujien itse maksamana 100 € / henkilö

Sanataidesalkku hoitajille on kolmen tunnin mittainen toiminnallinen luento, jossa esitellään sanataiteen ja kaunokirjallisuuden mahdollisuuksia hoitotyössä. Sanataiteilija esittelee runoja ja proosatekstejä, joita voi hyödyntää viriketoiminnassa ja ikääntyneiden kohtaamisessa. Luento sisältyy työpajaosuus, jossa osallistujat saavat kokeilla korvarunon kirjoittamista. Osallistujamäärä max. 40.

Hintaluokka: **III**
pelkkä luento tai työpaja (kesto 1,5 t) **II**

Sanat sinussa on runollinen kohtaaminen, jossa osallistuja saa omakseen juuri hänelle räätälöidyn runon. Sopii kaikenikäisille, vaikkapa vanhainkodin osastolle, lahjaksi omaiselle tai eläkkeelle jäävälle kollegalle. Kesto n. 0,5 t / runo

Hintaluokka: yksi runo **I**
viiden tunnin työpäivä 6–10 henkilön kanssa **III**
Hinnat sisältävät matkakulut Turun seudulla.

*Minun on niin hyvä olla,
tässä missä olen.
En rupia mihinkään muuttamaan.
Ne kyllä muuttavat minut,
jos minä muutun.*

On hyvä olla, tässä missä olen.

*Tuosta puusta minä pidän,
tuossa ikkunan takana.
Se on luminen luumupuu.
Kesällä keltaiset luumut,
syksyllä sinertää.*

*Se on kaunis kaunis puu,
tuo luminen luumupuu.*

Korvarunot on kirjoitettu Tukholmassa Hedvigsgårdenin vanhainkodin suomenkielisten vanhusten kanssa, jossa Veera Vähämaa työskenteli talvella 2012 osana Stockholms läns landstingenin Seniorkultur-projektia.

Veera Vähämaa

Veera Vähämaa on turkulainen sanataideohjaaja ja sanataiteilija. Veera opettaa sanoilla taiteilemista niin pikkulapsille, teineille kuin työikäisillekin. Hän työskentelee Sanataidekoulu Kratissa, Turun suomenkielisellä työväenopistolla ja ohjaa sanataidetyöpajoja kouluissa, kirjastoissa, vanhainkodeissa ja sairaaloissa. Veera on tehnyt yhteisötaidetta ikäihmisten kanssa vuodesta 2010 mm. Kaskenlinnan sairaalassa, Kurjenmäkikodissa ja Kutomokodissa Turussa.

Veera Vähämaa, FM (kotimainen kirjallisuus ja luova kirjoittaminen)
vjvaha@gmail.com, p. 050 540 6061

Musiikillisia kohtaamisia hoivamusikon kanssa

Hoivamusikko Pia-Maria Björkmanin tavoitteena on tuoda vaihtelua ja hyvää oloa vanhusten arkeen sekä herättää muistoja musiikkikohtaamisen kautta. Musiikin tuominen laitoksessa asuvan ikäihmisen luo merkitsee kulttuurin tasavertaista saavutettavuutta. Tutut laulut vievät muistojen poluille ja mahdollistavat osallistumisen myös muistisairaille. Hoivamusikko voi myös rohkaista henkilökuntaa käyttämään musiikin menetelmiä työnsä tukena.

Katse ja koskettaminen, läsnäolo hetkessä ja toisen huomioiminen ovat tärkeitä kaikille ikään katsomatta.

Musiikki sopii niin vuoteen vierelle henkilökohtaiseen kohtaamiseen kuin yhteisiin hetkiin. Hoivamusikko laulaa, laulattaa ja soittaa huilua. Säestyssoittimina ovat kitara ja piano. Käytössä ja asukkaiden kokeiltavana on lisäksi erilaisia rytmisoittimia sekä kantele. Ohjelmistossa on kansanlauluja, vanhoja koululauluja, ikivihreitä, hengellisiä lauluja ja klassista musiikkia.

Hoivamusikko huomioi toiminnassaan erityisesti vanhuksen omat musiikkitoiveet sekä sanattomat viestit vahvan ammattitaitonsa ja läsnäolonsa avulla. Työskentelykielet ovat suomi ja ruotsi.

”Lukuisat tutkimukset osoittavat, että musiikilla on positiivisia vaikutuksia ihmiseen. Musiikin kuunteleminen alentaa kivun tuntemusta, rauhoittaa, rentouttaa, piristää, virkistää muistia, herättää muistoja ja koskettaa. Musiikki kuuluu kaikille!”

Hoivamusikko hoitolaitoksessa

(kesto n. 1 kk / 15–20 t)

Viiden kerran työskentelyjakso sisältää osaston yhteisiä musiikkihetkiä, henkilökohtaisia musiikillisia kohtaamisia vuoteen äärellä ja hoivamusikkia arjen keskellä laulaen ja huilulla soittaen. Yhteislauluhetkessä päiväsalissa voi olla läsnä 10–20 osallistujaa. Työskentely suunnitellaan yksikön tarpeiden ja toiveiden mukaan. Henkilökunnan osallistuminen on toivottavaa. Sisältää toiminnan raportoinnin. Työskentelyn kesto on joko kolme tai neljä tuntia kerrallaan.

Hintaluokka: VII

Hintoihin lisätään matkakulut Paraisten ulkopuolelle sopimuksen mukaan.

Musiikkihetki hoivayhteisössä

Musiikkihetki suunnitellaan asukkaiden toimintakyvyn, henkilökunnan toiveiden, vuodenajan ja juhlapyhien mukaan. 45 minuutin mittainen musiikkihetki sisältää sekä esittävää että osallistavaa musiikkia, laulua, laulattamista ja soittamista. Voidaan toteuttaa 10–20 osallistujalle päiväsalissa, juhlasalissa tai muissa yhteisissä tiloissa.

Hintaluokka: II

Kuva: Anna-Mari Rosenlöf

Pia-Maria Björkman Kaarinakodissa keväällä 2013.

Pia-Maria Björkman

Pia-Maria Björkman on Paraisilla asuva sairaala- ja hoivamusikkityötä tekevä musiikkipedagogi (YAMK). Hän on työskennellyt musiikki- ja hyvinvointiprojekteissa mm. Turun yliopistollisen keskussairaalan lastenkliniikalla, aikuisten hematologisella osastolla, Kotikunnas-hoivakodissa, Mäntyrinteen vanhainkodissa, Kaarinakodissa ja keikkaluontoisesti Taideapteekkitoiminnan kautta useissa eri hoivayksiköissä Turussa. Hän työskentelee myös musiikkiopisto Arkipelagissa musiikkileikkikoulun ja soitinvalmennuksen opettajana.

Pia-Maria Björkman, musiikkipedagogi (YAMK), sairaala- ja hoivamusikko
piambjorkman@gmail.com, p. 040 861 8302

Laulutaulu

– yksilöllistä hyvinvointia musiikin siivin

Laulutaulu on musiikkiterapeutti Terhi Lehtovaaran kehittämä ja graafikko Kristiina Elon kuvittama A4-kokoinen laminoitu, vuorovaikutteista lauluhetkeä tukeva laulukortti. Korttien laulusto sisältää erityisesti kansanlauluja ja vanhoja koululauluja. Valikoimaa laajennetaan tarpeen mukaan. Jokaisen vanhuksen huoneeseen pyritään löytämään tuttu ja mieluinen *Laulutaulu*-kortti talletettavaksi yöpöydälle tai seinälle, mistä se on helppo poimia lauluhetken tueksi vaikka hoitotoimien lomassa. Tuttujen laulujen sanat ja niihin liittyvät kuvat toimivat keskustelun ja laulamisen apuna. Laulaminen aktivoi sekä muistia, puheen tuottamista että koko kehoa. Laulut ja niihin liittyvät muistot herättävät tunteita.

Laulutaulu-valmennus (kesto 1–2 kk / 25 t)

Musiikkiterapeutti työskentelee osastolla *Laulutaulu*-menetelmää käyttäen. *Laulutaulu*-hetkissä vanhus saa olla läsnä omana itsenään ja tulla nähdyksi ja kuulluksi niin, että se lisää hänen hyvinvointiaan. Myös henkilökunta ja omaiset perehdytetään menetelmän käyttöön. Kokonaisuus suunnitellaan joustavasti hoitoyksikön tarpeiden mukaan.

Esimerkki: 15 vanhuksen osastolle räätälöity työjakso sisältää 15 tuntia työskentelyä asukkaiden kanssa, kolme tuntia hoitajakoulutusta, omaisten yhteislaulutuokion, 30 *Laulutaulu*-korttia ja laulattajan kansion nuotteineen.

Hintaluokka: 15 asukkaan osastolle VII

Toimintaa voidaan jatkaa *Laulutaulu-kertauksella*, joka toteutetaan osastolla 6–9 kk välein. Kertauksessa päivitetään uusien asukkaiden laulumieltymykset ja aktivoidaan henkilökunnan osaamista. Kertausjakso sisältää musiikkiterapeutin työskentelyn uusien asukkaiden kanssa (1 t/asukas), kahden tunnin mittaisen hoitajakoulutuksen, neljä tunnin mittaista yhteislaulutuokiota sekä 10 uutta *Laulutaulu*-korttia osastolle.

Hintaluokka: IV + 60 € /asukas

Laulutaulu-esittelytuokio henkilökunnalle on 1,5 tunnin mittainen toiminnallinen luento. Mikäli esittely johtaa *Laulutaulu*-valmennuksen tilaamiseen, esittely on ilmainen.

Hintaluokka: II

Hoivaa laulaen ja soittaen vanhainkodeissa ja palvelutaloissa (kesto 2 kk / 32 t)

Neljän tunnin viikoittainen työskentely koostuu yhteislaulutuokiosta ja yksilöllisistä kohtaamisista 4–5 asukkaan kanssa. Asukkaat valitaan henkilökunnan arvion perusteella (esim. saattohoito, yksinäisyys, masentuneisuus, kulttuurisuunnitelma). Sisältää kirjallisen raportin toiminnan toteutuksesta ja onnistumisesta.

Hintaluokka: VIII

lisäkerrat kahden kuukauden jälkeen II

Laulutaulu tai musiikkiesitys lahjaksi

Laulutaulu-kortteja ja niiden lauluihin pohjautuvan musiikon esityksen voi tilata myös lahjaksi vaikkapa merkkipäiväänsä viettävälle omaiselle. Lahja suunnitellaan tilaajan kanssa.

Hintaluokka: II

Kuva: Anna-Mari Rosenlöf

Laulutaulu-kortteja.

Terhi Lehtovaara

Terhi Lehtovaara on turkulainen musiikkiterapeutti, muusikko ja musiikinopettaja. Hän on työskennellyt Turun kaupungin vanhuspalveluissa mm. Mäntykodissa, Portsakodissa, Niittykodissa, Sävelkodissa, Kurjenmäkikodissa, Katariinanpuiston palvelutalossa ja Pohjantähden ryhmäkodissa. Terhin työskentelyssä korostuu musiikillinen vuorovaikutus ja sopeutuminen osaksi hoitoyksikön arkea. Työskentelymalli pohjautuu musiikkiterapiaan, jossa musiikkia käytetään vuorovaikutuksen välineenä yksilöllisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Terhi Lehtovaara, muusikko, musiikkiterapeutti, musiikkipedagogi
MusaMutteri Oy, lehtovaaraterhi@gmail.com, p. 040 579 4748

Taidetalkkari vinkkaa ja kunnostaa!

Taidetalkkari Suvi Aarnio tulee apuun, kun laitosympäristöön kaivataan uutta ilmettä ja toiminnallisuutta yhteisiin tiloihin. Kohteita voivat olla esimerkiksi käytävien seinät, päiväsalin sisustus ja pihan eri kolkat. Maalauksen, käsitöiden tai viheristutuksen keinoin toteutetut muutokset voivat olla suuria tai pieniä, väliaikaisia tai pysyviä. Mäntyrinteen vanhainkotiin syksyllä 2013 maalattu *Neljä vuodenaikaa* -muisteluseinä muutti kolkon käytävän muistia virkistäväksi kohtaamispaikaksi vanhainkodin asukkaille, omaisille ja henkilökunnalle. Runosmäessä lasten ja isovanhempien kanssa maalattu Piiparinpolun varren puihin kiinnitetyt äitienpäiväkukat ilahduttivat koko lähiön asukkaita keväällä 2013.

Taidetalkkarin tervehdys sisältää kaksi tapaamista taiteilijan kanssa. Ensimmäisellä kerralla taiteilija tutustuu tiloihin ja keskustelee henkilökunnan sekä asukkaiden kanssa heidän toiveistaan. Toisessa tapaamisessa taiteilija esittelee ideansa ja suunnitelman muutostöiden toteuttamisesta. Kohteena voi olla vaikkapa oleskelunurkkauksen uudistaminen tai kodinomaisuuden lisääminen kasvien, värien ja eri materiaalien avulla. Muutokset ideoidaan yhdessä hoitohenkilökunnan kanssa. Taiteilija ohjeistaa ja on apuna toteutuksessa.

 Hintaluokka: II

Mikäli *Taidetalkkarin tervehdys* johtaa muutostöiden toteuttamiseen taiteilijan kanssa, se hyvitetään osana työskentelyhintaa. Hinta määräytyy sopimuksen ja yhdessä laaditun kustannusarvion mukaan.

Piiparinpolun kukitus.

Kuva: Suvi Aarnio

Taidetalkkarin talkoissa tehdään yhdessä taidetta. Ympäristöön suunnitellut teokset kiinnittävät huomion vuodenkiertoon ja kalenterivuoden merkkipäiviin, kuten juhannukseen, joulukuun, äitien- tai isänpäivään. Talkoissa toteutetaan yhdessä valittuun teemaan sopivia teoksia, jotka ripustetaan esille esimerkiksi pihapuihin tai päiväsalin sopivana ajankohtana.

Esimerkki Taidetalkkarin talkoista:

Muotoonleikatuille vanerilevyille maalatut äitienpäiväkukat, toteutus 6–8 asukkaan ryhmässä. Hoitajan läsnäolo on suotavaa. Sisältää kolme tunnin mittaista ryhmätyöskentelyhetkeä, teosten suunnittelun, materiaalien hankinnan ja esivalmistelun sekä teosten ripustuksen ja purkamisen.

 Hintaluokka: IV

Taidetalkkarin muisteluseinä on laitosympäristön yhteistiloihin toteutettu seinämaalaukset. Maalauksen aihe ja yksityiskohdat suunnitellaan hoitohenkilökunnan kanssa. Maalaustyötä seuraamaan ja ideoimaan ovat tervetulleita kaikki tilan käyttäjät. Maalaus toimii keskustelun avaajana ja muistelun tukena asukkaiden, omaisten ja henkilökunnan välillä.

 Hintaluokka: IX

Hinnat sisältävät matkakulut Turun alueella.

Kuva: Suvi Aarnio

Mäntyrinteen vanhainkodin käytävän muisteluseinä *Neljä Vuodenaikaa*, koko 2 m x 4 m (2013).

Suvi Aarnio

Suvi Aarnio on ympäristö- ja yhteisötaiteeseen erikoistunut kuvataiteilija. Suvin työskentelyn tavoitteena on parantaa elinympäristöä ja asumisviihtyvyyttä yhteistyössä asukkaiden ja tilojen eri käyttäjien kanssa. Suvi on toteuttanut taiteellisia kunnostustöitä kirjastoissa, leikkipuistoissa, vanhainkodeissa ja nuorisotaloilla. Hän on suunnitellut yhteisöllisyyttä lisääviä ympäristöteoksia ja tapahtumia, kuten Varissuon valojuhlan ja Piiparinpolun kukituksen Runosmäessä.

Suvi Aarnio, kuvataiteilija (AMK), suvi.aarnio@gmail.com, www.suviaarnio.net, p. 044 091 0212

Värituokio

– moniaistillinen matka väreihin

Kuvataiteilija Assi Huhtasen vanhuksille ohjaamat *Värituokiot* perustuvat värikylpy-menetelmään, joka on värin kokemuksellisuutta ja elämyksellisyyttä korostava rekisteröity kuvataidetoiminnan muoto.

Värituokion kulku rakentuu seuraavasti:

- Tutustuminen, turvallisen ja luottamuksellisen ilmapiirin luominen.
- Virittäytyminen teemaan ja väreihin esimerkiksi kankaiden, pehmeiden lankakerien ja musiikin avulla.
- Värin kokeminen ja luova toiminta erilaisin luonnonmateriaalein kuten ruusunmarjatee, kaakao, marjat.
- Yhteinen lopetus tutun musiikin kanssa.

Värituokio virkistää mieltä, herättää muistoja ja tarjoaa aistimuksia luonnosta saatavista materiaaleista. *Värituokiot* ovat tavoitteellista kuntouttavaa taidetoimintaa, joka toimii parhaimmillaan osana vanhuksen kokonaisvaltaista hoitoa. Teemoina ovat mm. ”Mennään mustikkaan”, ”Veden äärellä”, ”Kukkaniityllä” ja ”Räsymatto”.

Värituokiot vaikuttavat positiivisesti osallistujien kykyyn havainnoida ympäristöä ja kokea värejä. Ne lisäävät yhteisöllisyyttä ja rohkeutta itsensä ilmaisuun. Tuokiot tuovat sisältöä ja vaihtelua elämään. *Värituokio* soveltuu kaikille, eikä se edellytä aiempaa kuvataideharrastusta.

Taiteilija varaa yhteen *Värituokioon* aikaa alku- ja loppuvalmisteluineen 2,5 tuntia. Hän huolehtii tilan siistimisestä työskentelyn jälkeen. Lopuksi taiteilija voi kirjata hoitajan kanssa toiminnan sisällön ja vaikutukset potilastietojärjestelmään osaksi asukkaan hoitoraporttia tai kulttuurisuunnitelmaa, mikäli sellainen on käytössä.

Kuva: Anna-Mari Rosenlöf

Värituokio ”Kukkaniityllä” Porsakodin vuodeosastolla.

Yksilölliset Värituokiot vuodepotilaalle

Tunnin mittaisessa *Värituokiassa* osallistujia voi olla kerrallaan kaksi. Tuokio voidaan järjestää asukkaan tai potilaan omassa huoneessa. Hoitajan läsnäolo on suotavaa. Tuokio toteutetaan viiden kerran sarjana samoille osallistujille esimerkiksi kerran viikossa. Tuokioissa syntyneet teokset voidaan ripustaa esille osallistujien huoneisiin.

Hintaluokka: viisi kertaa **IV**

Yhteisölliset Värituokiot pienryhmissä

Tunnin mittainen yhteisöllinen *Värituokio* sopii 4–8 vanhuksen ryhmälle toimintakyvystä riippuen. Hoitajan läsnäolo on pakollinen. Tuokio toteutetaan viiden kerran sarjana samoille osallistujille esimerkiksi kerran viikossa. Tuokioissa syntyneet teokset voidaan ripustaa esille asuinhuoneisiin tai muuhun sopivaan tilaan. Edellyttää rauhallista tilaa, jossa voidaan kokoontua pöydän ympärille. Voidaan toteuttaa kesällä ulkona.

Hintaluokka: viisi kertaa **V**

Tutustu Värituokioon

Koulutuksessa tutustutaan Värikylpy-menetelmän soveltamiseen vanhustyössä toiminnan ja keskustelun kautta. Osallistujamäärä 10–30 henkilöä, kesto kaksi tuntia.

Hintaluokka: **III**

Hinnat sisältävät matkakulut Turun seudulla.

Kuva: Anna-Mari Rosenlöf

Värituokio ”Räsymatto” Porsakodin muistisairaiden ryhmässä.

Assi Huhtanen

Kuvataiteilija Assi Huhtanen on kouluttautunut värikylpyohjaajaksi Porin lastenkulttuurikeskuksessa vuonna 2010, jonka jälkeen hän on ohjannut vauvojen ja naperoiden värikylpyjä Turussa ja Porissa. Syksyllä 2013 hän toteutti vanhusten värikylpyjä muistisairaille ja vuodepotilaille Turun Porsakodissa. *Värituokioissa* koetaan iästä ja toimintakyvystä riippumatta värejä kokonaisvaltaisesti jokaisen omaan tahtiin.

Assi Huhtanen, kuvataiteilija (AMK)
värikylpyohjaaja
assi@assihuhtanen.com
www.assihuhtanen.com
p. 0400 405 063

Kahvikuppimaailmat

– aisteja virkistävä taideteos yhteisöille

Kahvikuppimaailmat on Keanne van de Kreeken suunnittelema käyttötaideteos vanhusten arkeen. Sen käyttö tukee muistamista, sosiaalista vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyden vahvistumista. *Kahvikuppimaailmat* aktivoi aisteja ja kognitiivisia kykyjä ja tarjoaa samalla uudenlaisen taidekokemuksen. Teos kannustaa sukupolvien väliseen kohtaamiseen, ja sitä voidaan hyödyntää vanhusten ja lasten yhteisessä toiminnassa.

Kahvikuppimaailmat-teoksen sisällä on 12 aisteja herättelevää elämyskiekkoa, kosketuspalloja ja ohjeet toiminnan aloittamiseksi. Teosta voi siirtää helposti huoneesta toiseen. *Kahvikuppimaailmoja* voidaan käyttää osana viikoittaisia virkistystuokioita kahdenkeskisessä kohtauksessa tai ryhmässä. Toimintaa voi ohjata taiteilija, hoitaja tai omainenkin. Tavoitteena on yhdessä aistiminen, luova tekeminen ja kokeminen.

Inspiraatio *Kahvikuppimaailmat*-teokseen on lähtenyt kahvikupin äärellä kohtauksesta ja elämäkokemusten jakamisesta. Teoksen käyttäminen edistää aistillista havainnointia sekä muistojen kulkua menneen ja nykyisen välillä.

Kahvikuppimaailmat arjen löytöretkiin

Kahvikuppimaailmat-teoksen voi hankkia omaksi kuukauden mittaisella kokeilujaksolla, jonka aikana taiteilija perehdyttää henkilökunnan teoksen käyttöön tunnin kestävässä tutustumistuokiosta.

Hintaluokka: **VI** (1 kk:n kokeilujakso hintaluokka **IV**, lunastus omaksi kokeilujakson jälkeen **III**)

Kahvikuppimaailmat – tutkimusmatkalle taiteilijan kanssa

Taiteilija räätälöi toiminnan ryhmälle sopivaksi ja tuo työskentelyyn mukaan taiteellisen osaamisensa. Tapaamiset sisältävät luovaa toimintaa, jonka lopputuloksena voi olla yhteinen teos. Toiminta edellyttää *Kahvikuppimaailmat*-teoksen hankkimista.

Sisältää viisi ohjattua tunnin mittaista tapaamista 4–6 asukkaalle. Voidaan toteuttaa myös yhdessä vanhusten ja 4–6 päiväkotilapsen tai koululaisen kanssa.

Hintaluokka: viisi kertaa **III**

Kuva: Kahvikuppimaailmojen elämyskiekkoihin tutustumista Rauhankallion ryhmäkodissa.

Keanne van de Kreeke

Keanne van de Kreeke on Belgiasta Suomeen vuonna 1999 muuttanut kuvataiteilija, joka kuvittaa kuvakirjoja, oppimateriaaleja, lehtiä ja kortteja. Hän on myös suunnitellut kuvituksen Salon kirjastoautoon. Keanne kuuluu Neljä vuodenaikaa -taiteilijaryhmään, joka on luonut taideteoksia Salon Kukonkallion vanhainkotiin vuodesta 2009 lähtien. Keanne on toiminut SI-toimintaterapeutin työparina lasten taide-toiminnassa Hymykuopat-hankkeessa. *Kahvikuppimaailmat*-teos on toteutettu ensimmäisen kerran Rauhankallion ryhmäkotiin Somerniemelle 2013.

”Elämäkaaren tutkiminen muistojen ja kokemusten kautta on antoisaa meille kaikille, siksi työskentelen taiteilijana sekä lasten että vanhusten kanssa ja pyrin kannustamaan heitä yhteiseen toimintaan. Niin lasten kuin vanhusten kanssa työskentelyssä aistillisuus ja kohtaamisen merkitys korostuvat.”

Keanne van de Kreeke, kuvataiteilija, kuvittaja
keanne_mei@yahoo.com, www.keanneillustration.blogspot.fi, p. 050 342 3971

Yksilöllisiä Taidetekoja

– hyötyä ja iloa hoivalaitosten arkeen

Kuvataiteilija Minna Maija Lappalainen tuo vanhustyötä tekevien hoivalaitosten arkeen virikkeitä ja piristystä yksilöllisten *Taidete*kojen avulla. *Taidete*ot suunnitellaan henkilökunnan ja asukkaiden kanssa. Taiteilija toteuttaa *Taidete*on itsenäisesti tai yhteisöllisissä pienryhmissä. Asukkaat voivat toimintakykynsä ja kiinnostuksensa mukaan joko osallistua tekojen suunnitteluun ja toteutukseen tai olla valmiista teoksesta kokemuksia saavana osapuolena. Ennen tilausta taiteilija käy veloituksetta keskustelemassa yksikön tarpeista ja eri vaihtoehdoista kohdata ne luovasti taiteen keinoin. Käytettävien materiaalien sopivuus ja turvallisuus mietitään yhdessä henkilökunnan kanssa yksikön luonnehuomioiden.

Pieni Taidetekonen on yksittäinen taideteos tai asukkaiden kanssa toteutettu taidetyöpaja. Taidetekosen päämääränä on tuoda esimerkiksi vuodepotilaiden supistuneeseen elinpiiriin mielenkiintoa ja vaihtelua tai helpottaa muistisairaiden ja heidän omaistensa kanssakäymistä vaikkapa yhdessä tehdyn muistelukirjan avulla.

Hintaluokka: alk. **IV**. Työn kesto alkaen 10 t.

Keskisuuri Taideteko muuttaa yksinkertaisin ja edullisin keinoin yleisten tilojen luonnetta. Ikävä parveke muuttuu yrttitarhaksi tai oleskelutilan nurkkaus lasten leikkipaikaksi, joka houkuttelee omaisia ottamaan myös lapset mukaan vierailulle.

Hintaluokka: alk. **VI**. Työn kesto alkaen 20 t.

Suuri Taideteko on mittava muutos, jossa muokataan kokonaisuudesta tilasta virikkeellisempi, viihtyisämpi ja toimivampi kokonaisuus. Muutoksia voidaan tehdä niin ulkona kuin sisälläkin – aistipuutarha ulos, aistiseinä sisälle tai oleskelutilojen värimaailman ja sisustuksen uusiminen kodinomaisemmaksi.

Hintaluokka: alk. **VIII**. Työn kesto alkaen kolme viikkoa. Hintoihin lisätään materiaalikulut kohteen mukaan.

Aistipuutarhan rakentaminen Kotikunnaan asuinkotiin kesällä 2013

Villiintynyt sisäpiha muuttui kuukaudessa aistielämyksiä tarjoavaksi puutarhaksi, jota käytetään virkistymisen lisäksi muistisairautta sairastavien asukkaiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukemiseen. Puutarha suunniteltiin yhteistyössä henkilökunnan ja asukkaiden kanssa. Sen toteutukseen osallistuivat Kotikunnaan vapaaehtoistyöntekijät ja asukkaat toimintakykynsä mukaan.

Kuva: Anna-Mari Rosenlöf

Kotikunnaan pihan uusi varjoisa oleskelupaikka suihkulähteineen.

Minna Maija Lappalainen

Minna Maija Lappalainen on toiminut kuvataiteilijana yli 20 vuotta. Näyttelytoiminnan lisäksi hän on ollut mukana useissa yhteisöllisissä hankkeissa sekä taiteilijana että organisoijana. Minna Maijan yhteisöllisten projektien lähtökohdalla on vallitsevan tilanteen parantaminen ja ongelmien ratkominen yksinkertaisten ja luovien ratkaisujen avulla. Hän on muokannut sutatuista sähkökaapeista taideteoksia, tehnyt erityiskoulun pitkälle käytävälle toiminnallisen valoteoksen ja rakentanut saaristohenkisen markkinapaikan Velkuan keskustassa olleelle joutomaalle. Vuodesta 2004 lähtien hän on myös organisoinut yhteisöhanketta Senegalissa.

Minna Maija Lappalainen, kuvataiteilija
lappalainen.minnam@gmail.com, www.minnamaijalappalainen.net
p. 050 596 5456

Laitoksissa asuvien ikäihmisten taidetoiminta kansalaisopiston järjestämänä

Kuvaretki on kuvataiteen ja käsityön keinoin toteutettavaa taidetoimintaa laitospäristössä asuville ikäihmisille Pöytyän kunnassa. Toiminnan virikkeenä ovat taidekuvat paikallisista taidekokoelmista. Taidetuokio alkaa tapaamiskerran teemaan sopivalla kuvamateriaalilla, joka johdattaa aiheeseen ja antaa virikettä keskustelulle ja tekemiselle. Toiminta on joustavaa niin, että osallistujien itsensä esiin ottamat teemat tulevat mahdollisimman näkyviksi. Tekeminen ja sen aikana heränneet ajatukset ovat tärkeämpiä kuin valmiit lopputulokset. Syntyneet teokset laitetaan aina esille, nähtäväksi ja jaettavaksi. Tavoitteena on tuoda taide-elämyksiä erityisesti niille, jotka eivät enää itse pääse taiteen äärelle.

Taide-elämykset ja taidetoiminta vaikuttavat sekä yksilöön että yhteisöön. Yksilötasolla taidetoiminta parantaa osallistujan elämänlaatua. Taiteen avulla osallistuja tulee kuulluksi ja nähdyksi ja saa mahdollisuuden tulla ihmisenä osaksi yhteisöä.

Kuva: Eeva Terävä

Kuva: Eeva Terävä

Kuvaretkeläisten taideteoksia.

Kuvaretki Kotikarpalossa – taiteesta tarinoiksi
Muotoilija ja kuvataideopettaja Eeva Terävä aloitti taidetoiminnan Pöytyän Kotikarpalossa Osaamispolun aikana keväällä 2013 yhteistyössä Pöytyän kulttuuritoimen kanssa. Osaamispolun jälkeen toiminta on jatkunut Eeva Terävän ohjaamana osana Auranlaakson kansalaisopiston vapaan sivistystyön opetusta. Ryhmään on osallistunut sekä muistavia että muistisairaita asukkaita 4–10 kerrallaan. Huonokuntoisilla osallistujilla pieni ryhmäkoko tekee osallistumisen mielekkäämmäksi. Avustavaa henkilökuntaa ei tarvita, mutta hoitajien tai omaisten osallistuminen on toivottavaa. Ryhmä kokoontuu joka toinen viikko, ja tapaamisaika on 45 minuuttia.

Suuri osa kotona tai palvelutalossa asuvista ikäihmisistä ei enää pääse tai uskalla lähteä kansalaisopiston kursseille etenkin silloin, kun ulkona on liukasta ja pimeää tai välimatkat ovat pitkiä. Työkäisille suunnatut kurssit ovat usein nopeitempöisiä ja kestoltaan pitkiä. Laitoksissa ja kotona asuville ikäihmisille suunniteltu, tutussa ympäristössä tapahtuva taidetoiminta voidaan toteuttaa osana kansalaisopistojen opetusta. Toimintamalli sopii etenkin pienille paikkakunnille, jossa ammattitaiteilijoita on vähän, väestö on ikääntynyt, omia kulttuuripalveluita on niukasti ja välimatkat ovat pitkiä. Pöytyällä vapaan sivistystyön kursseina järjestetty toiminta on osallistujille ilmaista. Materiaalit laskutetaan käytön mukaan suoraan kunnalta.

Eeva Terävä

Eeva Terävä on käsi- ja taideteollisuusalan muotoilija ja kuvataideopettaja. Hän työskentelee tekstiilityön opettajana Auranlaakson kansalaisopistossa. Taiteilijana ja muotoilijana Eeva liikkuu taiteen ja käsityön rajapinnalla. Hänen vahvimmat alueensa ovat tekstiilin sekä keramiikan materiaalit ja tekniikat. Kuvataidekasvatuksen opinnoissaan Eeva on tutustunut laajasti kuvataiteen eri menetelmiin ja muotoilijana hän on tehnyt töitä soveltavan taiteen parissa vuosia.

Eeva Terävä, muotoilija ja kuvataideopettaja
eeva.terava@poytya.fi, p. 040 096 0746

Vuodenaikapuusta hyvinvointia vuoden jokaisena päivänä

Vuodenaikapuu on vanhainkotosastolle tai muihin yhteisiin tiloihin toteutettava suurikokoinen seinämaalauk, jonka ilme vaihtuu vuodenaikojen mukaan. Teoksen tavoitteena on lisätä tilan viihtyisyyttä ja kodikkautta sekä rohkaista yhdessä tekemiseen. Vuodenaikapuu tuo vuodenaajat sisälle kaikkien ulottuville. Keväällä puuhun saapuvat muuttolinnut. Kukat ja lehdet puhkeavat. Syksyllä omenat kypsyvät ja ruskanväriset lehdet tuovat lämpöä tilaan.

Vuodenaikapuu toteutetaan akryylimaaleilla, jotka kestävät kulutusta ja pesua. Puussa on koukkuja, joihin voidaan ripustaa vuodenaikojen vaihtelua kuvaavia asioita. Puun mukana tulee taiteilijan kokoama materiaalipakkaus, joka sisältää tarvikkeita, valmiita malleja ja vinkkejä vuodenaikojen kuvaamiseksi. Puun lehtiä, kasveja ja eläimiä voidaan tehdä yhdessä vanhusten, henkilökunnan ja omaisten kanssa. Mukaan voi pyytää myös lapsia läheisestä päiväkodista tai koulusta.

”Ihminen haluaa olla hyödyllinen kaikissa elämänvaiheissaan. Vuodenaikapuun hoito tuo puuhaa toimettomille käsille.”

”Siitä tulee metsän monarkki.”
Asukas, Kurjenmäkikoti 2

Tea Tikka ja Kukonkallion vanhainkodin Vuodenaikapuu.

Vuodenaikapuu

Henkilökunta ja asukkaat pääsevät vaikuttamaan puun ilmeeseen ja paikkaan suunnittelusta lähtien. Maalaus toteutetaan 2–4 päivän aikana, jolloin asukkaat, omaiset ja henkilökunta ovat tervetulleita seuramaan työskentelyä. Puu sisältää materiaalipakkauksen vuodenaajan vaihteluista kertovien asioiden valmistamiseksi.

Suuri Vuodenaikapuu, koko n. 3 x 4 m

Hintaluokka: IX

Pieni Vuodenaikapuu, koko n. 2 x 2 m

Hintaluokka: VIII

Vuodenaikaelementit

Sisältää 10 kpl vuodenaikojen kuvaavia luonnonelementtejä kuten lintuja, lehtiä, eläimiä ja kukkia.

Hintaluokka: III

Hinnat sisältävät matkakulut Turun ja Salon seudulla.

Luovan toiminnan hetket puun pukemiseksi

Puun valmistuttua asukkaat ja henkilökunta voivat osallistua taidehetkiin, joissa valmistetaan ja ripustetaan yhdessä puuhun vuodenaajoista kertovia asioita. Materiaaleina käytetään puun mukana tulleita tarvikkeita ja luonnonmateriaaleja. Luovan toiminnan hetki kestää 1,5 t ja osallistujia voi olla kerrallaan 10. Puun hoito voi jatkua hoitajien, toiminnanohjaajan tai virikevastaavan kanssa taiteilijan ohjauksen jälkeen.

Hintaluokka: II

Vuodenaikapuu Kurjenmäkikodin päiväsalissa.

Tea Tikka

Tea Tikka on toiminut kuvataiteilijana 20 vuotta. Tea tekee taidegrafiikkaa ja teoksia julkisiin tiloihin. Hän ohjaa taidetta niin lapsille, aikuisille kuin erityisryhmillekin. Tea kuuluu Neljä vuodenaikaa -taiteilijaryhmään, joka toteuttaa Salon seudun vanhainkodeissa seinämaalauksia, taidenäyttelyitä, projekteja ja työpaikkoja. Vuodenaikapuu on toteutettu Salossa Kukonkallion vanhainkotiin, Alhaisten palvelutaloon ja Alhaisten kouluun sekä Turussa Kurjenmäkikoti 2:een. Tea suunnittelee ja valmistaa myös vuoteissa käytettäviä aistipeittoja ja kattokuvia vuodepotilaille.

Tea Tikka, kuvataiteilija

tea.tikka@kuusjoki.salonseutu.fi, p. 050 383 4201

Odotettu vieras

– taidetoimintaa kotona ja laitoksissa asuville ikäihmisille

Kuvataiteilija Sanna Vainionpään taidetapaamiset ovat vanhusten, hoitajien ja omaisten hyvinvointia ja luottamusta edistäviä kotikäyntejä sekä yhteiseen toimintaan kannustavia ryhmätuokioita. Taiteilija kohtaa ihmiset yksilöinä vailla sairauksien ja iän mukanaan tuomia rajoitteita. Muistojen käsitteleminen erilaisin kuvataiteen menetelmin jättää konkreettisen jäljen myös seuraaville sukupolville. Työskentelyn tavoitteena on houkutella ikäihmisiä mukaan ryhmätoimintaan tai rohkaista kodin ulkopuolelle omaehtoiseen harrastamiseen.

KOP! KOP!

– taiteilijan kotikäyntejä ikäihmisten luo

Taiteilija vierailee kulttuurihoitajana vanhusten kodeissa, palveluasumisessa tai hoitolaitoksissa. Toiminta on taiteen keinoja käyttävää muistelemista, keskustelua ja kuuntelemista. Lähtökohtana ovat elämän varrella tärkeiksi tulleet esineet ja tarinat, elämän matkamauistot. Tunnin mittaisten tapaamisten tavoitteena on yksinäisyyden tunteen lievittäminen, kuulluksi tuleminen, oman elämäntarinan jakaminen ja muistojen näkyväksi tekeminen. Toiminta sopii myös 2–3 vanhuksen tai omaishoitajan ja hoidettavan yhteiseksi kokoontumishetkeksi kotona.

Kotikäynnit toteutetaan yhteistyössä kotihoidon tai muun toimijan (seurakunta, yhdistykset) kanssa. Tapaamisten aikana luodaan turvallinen ilmapiiri ja tehdään yhdessä muistoista syntyviä kuvataideteoksia. Toiminta voi jatkua ryhmässä yhteisissä tiloissa yksilökäyntien jälkeen.

Taiteilija tapaa jokaisen vanhuksen kaksi kertaa vanhuksen kotona tai tämän omassa huoneessa. Lopuksi kokoontutaan kaksi kertaa yhteiseen ryhmätapaamiseen. Osallistujia voi olla 6–8.

Hintaluokka: VI

YHDESSÄ! – toiminnallisia vertaisryhmiä kuvataiteen keinoin

Taiteilijan ohjaamissa kuvataideryhmissä luodaan yhteisöllisyyttä ja viihtyvyyttä taiteen keinoin. Luovia taitoja aktivoiva ryhmätoiminta antaa onnistumisen tunteita ja luo sosiaalisia kontakteja. Toiminta sopii KOP! KOP! -yksilötyöskentelyn jatkoksi tai toteutettavaksi itsenäisenä kokonaisuutena. Sopiva ryhmäkoko on 6–8 henkilöä. Tekniikkana käytetään mm. maalausta, valokuvausta, kollaasia, piirustusta ja muovailua. Työskentelyaika on 1,5 tuntia.

Hintaluokka: yksi kerta II, viisi kertaa IV

Hintoihin lisätään matkakulut sopimuksen mukaan.

Elämän matkamauistot Ajan Patina -kerhotila, Vehmaa

Vuonna 2013 Sanna Vainionpää työskenteli Vehmaan kotihoidon asiakkaiden kanssa. Haasteena oli ehkäistä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä houkuttelemalla ja innostamalla kotona asuvia ikäihmisiä ryhmätoimintaan taiteen keinoin. Projektin toteutettiin kotikäynneillä vanhusten luona ja ryhmäkerroilla uudessa kerhotilassa. Lopputuloksena kerhotilaan syntyi osallistujien elämän matkamauistoista koottu valokuvateos. Vanhusten ryhmätapaamiset jatkuvat hoitohenkilökunnan ohjaamina projektin jälkeen.

Kuva: Elämän matkamauistot, Vehmaa, yksityiskohta (2013).

Kuva: Anna-Mari Rosenlöf

Sanna Vainionpää

Mynämäellä asuva kuvataiteilija Sanna Vainionpää on kouluttautunut myös lähihoitajaksi. Nämä ammatit yhdistyvät yhteisötaiteessa vanhusten kanssa. Sanna on ohjannut ja opettanut eri-ikäisiä ryhmiä ja toteuttanut useita yhteisöllisiä projekteja Turun seudulla. Hän toteuttaa myös viihtyisyyttä edistäviä taideteoksia hoiva- ja työympäristöihin. Toimintaan voidaan hakea rahoitusta erilaisista hankkeista tai apurahoista.

Sanna Vainionpää, kuvataiteilija
sanna.vainionpaa@gmail.com, www.sannavainionpaa.com
p. 040 756 2377

Ympäristön viihtyvyyttä parantavia taideteoksia yhteisiin tiloihin

Kuva: Andréa Vannucchi

Taiteella on suuri merkitys asuinympäristön viihtyisyyden lisääjänä. Kuvataiteilija Andréa Vannucchin toteuttamat taideteokset tarjoavat kauneuden kokemuksia ja ratkaisevat samalla käytännön ongelmia. Teokset voivat parantaa huonoa akustiikkaa tai valaistusta ja auttaa tilan tai vuodenaikojen hahmottamisessa. Yhteisöllisen taideteoksen toteuttaminen voi sisältää sen osien valmistamista yhteistyössä taiteilijan, asukkaiden ja henkilökunnan kanssa. Yhdessä tekeminen antaa elämyksiä, tukee yhteisöllisyyttä ja voi saattaa yhteen eri sukupuolia taiteen kautta.

Kesäsadetta-kattomobile vuodeosaston virkistäjänä

Läpikuultava kattomobile välkehtii auringonvaloa ja sateenkaaren värejä muuttaen muotoaan valon ja liikkeen mukaan. Kesäsadetta-teema tuo muiston kesäisen luonnon pilvistä ja vesipisaroista. Teos on toteutettu vuodeosastolle Kurjenmäkikoti 2:een Turussa.

Hintaluokka: V

Mosaiikkimetsä-ulkoseinämosaiikki, Perniön Alppilakoti. Toteutettu Perniön kirkonkylän koulun 2.-luokkalaisten, Alppilakodin asukkaiden ja henkilökunnan kanssa.

Yhteisöllinen taideteos omaan tilaan

Taiteilija suunnittelee henkilökunnan ja asukkaiden kanssa taideteoksen yhteisön tiloihin – sisälle tai ulos. Teos toteutetaan kokonaan tai osittain yhteisissä taideryhmissä, joihin voi osallistua kerrallaan 8–10 vanhusta. Lopputuloksena voi olla mosaiikkiseinä, valokuvataulu tai useista osista tilaan sommiteltu taideteos. Taiteilija vastaa kokonaisuuden suunnittelusta ja teoksen lopullisesta valmistumisesta.

Mosaiikkiseinä, koko 1 m x 1,5 m. Voidaan toteuttaa parvekkeelle, sisätilaan tai ulkopintoihin. Sisältää taiteilijan työskentelyä 40 tuntia, johon kuuluvat suunnittelupalaveri, luonnokset, materiaalien hankinta ja käsittely, 4 tuntia työpajaohjausta, teoksen kiinnittäminen alustaan ja viimeistely. Ryhmäkoko n. 8

Hintaluokka: VIII

Hinnat sisältävät matkakulut Turun ja Salon seudulla.

Andréa Vannucchi

Andréa Vannucchi on Brasiliassa syntynyt valokuvaaja ja kuvataiteilija, joka on asunut Suomessa 2000-luvun alusta lähtien. Hän työskentelee taiteilijana kouluissa, päiväkodeissa ja vanhainkodeissa Salossa, Turussa ja Brasiliassa. Hän tekee opetustöitä ja on kouluttanut hoitohenkilökuntaa käyttämään kulttuuria ja taidetta työssään. Andréan teoksia on Turussa Kurjenmäkikodissa, Kuunari-senioritalossa ja Kotikunnaksessa, Salossa Paukkulakodissa, Perniössä Alppilakodissa ja Alholan hoivakodissa sekä Halikossa Mustamäen koulussa ja Metsärinteen päiväkodissa.

Andréa Vannucchi, kuvataiteilija, FM (fysiikka)
avannucchi@hotmail.com, p. 040 930 9918

Yksilöllinen taideteos omaan tilaan

Taiteilija tutustuu veloituksetta tilaajan toiveisiin ja teoksen toteutuspaikkaan sekä esittää alustavan työsuunnitelman. Tilauksen saatuaan taiteilija tekee luonnokset, kustannusarvion ja aikataulun. Taideteoksen tekotapa, hinta ja materiaalit vaihtelevat kohteen ja työn laajuuden mukaan. Teos voi olla esim. valokuvaverho, veistos tai tilaan suunniteltu kierrätys- ja luonnonmateriaaleja hyödyntävä teos.

Hintaluokka: VIII

Kuva: Andréa Vannucchi

Kesäsadetta-kattomobile.

Camera Obscura

-laatikkokamera

Camera Obscura -laatikkokamerakuvauksessa tutustutaan valon käyttäytymiseen, rakennetaan kameroita, kuvataan ja tarkastellaan kuvia yhdessä. Valokuvaus tähtää arjen aktivointiin ja oma-aloitteisuuteen. Kuvat synnyttävät tarinoita jaettavaksi. Menetelmässä korostuu tutun ympäristön näkeminen uudella tavalla. Odottamisen tunne ja onnistumisen jännitys ovat läsnä sekä kuvattaessa että tuloksia odotellessa. Työskentely auttaa havainnoimaan osallistujien erityispiirteitä ja kiinnostuksen kohteita. Se vahvistaa yhteisöllisyyttä ja tarjoaa taianomaisen elämyksen ajan, valon ja liikkeen kohtaamisesta valokuvassa.

Kuva: Anni Heikkilä

Laatikkokameran voi rakentaa vaikka vanhaan säilyketölkkiin.

Yhteisöllinen valokuvapaja (viisi kertaa)

Tutustutaan laatikkokameran toimintaan, valmistetaan omia kameroita, kuvataan ja kehitetään mustavalkovalokuvia pimiössä. Katsellaan yhdessä otettuja kuvia ja jutellaan niistä. Työskentelyyn tarvitaan valoisa ja avara tila. Valokuvaus voidaan yhdistää myös ulkoiluun tai juhliin. Avustavan henkilökunnan määrä riippuu osallistujien toimintakyvystä. Sopii 6–8 henkilön ryhmälle.

Hintaluokka: V

Laatikkokamera arjen tallentajana

Yhteisten ryhmäkertojen jälkeen osallistujat voivat jatkaa kuvausta itsenäisesti, toiminnanohjaajan tai omaisen kanssa. Taiteilija kehittää kuvat, toimittaa ne valmiina osallistujille sekä opastaa kuvaamisessa. Valokuvauksesta voi tulla yhteisön arkinen ohjelmanumero, jota ylläpidetään taiteilijan kanssa. Kuvista voidaan järjestää näyttely.

Hintaluokka: II, sisältää kameroiden valmistelun ja toimituksen, kuvien kehityksen, opastuksen, näyttelyn rakennus sopimuksen mukaan.

Kristian Jalava

Kristian Jalava on turkulainen valokuvaaja, jonka työssä yhteisöllinen toiminta yksinkertaisen valokuvatekniikan ympärillä on kasvanut monipuoliseksi työpajakokonaisuudeksi. Kristian on pitänyt laatikkokameratyöpajoja erilaisissa tapahtumissa, kouluissa, kamerakerhoissa, kehitysvammaisten toimintakeskuksessa ja vanhustyössä Lehmusvalkaman hyvinvointikeskuksessa sekä Kutomokodissa Turussa.

Kristian Jalava, valokuvaaja

www.obscura.fi, kristian@obscura.fi, p. 050 516 9642

Valoshow

Valoshow on 1,5 tunnin toiminnallinen esitys luonnonvaloilmioon perustuvasta valokuvaustekniikasta. Esityksessä tutkitaan erilaisia laatikkokameroita ja niiden rakentamiseen tarvittavia välineitä sekä katsellaan eri projekteissa otettuja kuvia. Osallistujat pääsevät sisälle elämykselliseen telttakameraan, jossa tutustutaan valon käyttäytymiseen pimeässä tilassa erilaisia linsejä hyödyntäen. Lopuksi kuvataan mustavalkokuvia, jotka kehitetään pimiössä. Lisäksi tutustutaan valokuvauksen historiaan. Ryhmäkoko 12 henkilöä.

Hintaluokka: III

Valokuva apuvälineenä arjen työssä -koulutus

Koulutus sisältää perehtymisen Camera Obscura -menetelmän perustana olevaan ilmiöön, kamerasäilytyksen ja kuvaamista laatikkokameroilla. Lisäksi pohditaan valokuvien käyttöä muistelutyössä. Ryhmäkoko 8 henkilöä. Koulutuksen kesto on 2 x 3 tuntia.

Hintaluokka: V, sisältää koulutuksessa tehdyt laatikkokamerat omaksi jatkokäyttöä varten ja kuvien kehittämisen. Hinnat sisältävät matkakulut Turun alueella.

Jokaisessa elämäntarinassa on draaman ainekset!

Elämystohtori Tiina Paananen on arkea nyrjäyttävä kulttuurin erikoisnainen, joka jalkautuu vanhuskerhoihin ja palvelu- tai vanhustentaloihin. *Elämystohtori* rohkaisee asiakkaitaan tutkimaan omaa elämänkaartaan yhdessä jakaen ja kokien. *Elämystohtorin* vastaanotolla tutustutaan toisiin teatterin keinoin. Muistoista, unelmista ja elämäkokemuksesta luodaan yhdessä pieniä kohtauksia sekä keskusteluja.

Teatteri-ilmaisussa yhdistyy parhaimmillaan tunne, liike ja muistaminen. Yhteisissä tuokioissa liikutetaan kehoa ja mieltä jokaisen omien voimavarojen mukaan.

Elämystohtorilta voi tilata kertaluonteisen vierailun tai pidempiaikaista ryhmätoimintaa. Tilaksi soveltuu tilava huone tai rauhallinen päiväsal, jossa mahtuu liikkumaan. *Elämystohtorilta* voi tilata palveluja myös henkilökunnalle.

Elämystohtorin erikoinen sisältää viisi tunnin mittaista tapaamista 6–8 henkilön ryhmälle. Toivottavaa on, että ryhmän kokoonpano on alusta loppuun sama. Viiden kokoontumisen aikana matkustetaan läpi elämän lapsuudesta vanhuuteen. Muistojen pohjalta rakennetut pienet yhteiset kohtaukset kertovat oman elämän ainutkertaisuudesta.

  Hintaluokka: V

Kuva: Nina Tienhaara

Elämystohtori Kerttulan vanhainkodissa Raisiossa keväällä 2013.

Elämystohtorin täsmälääke tutustuttaa henkilökunnan teatteri-ilmaisun saloihin. Osallistujat voivat kokeilla teatteriharjoitteita ja pohtia, miten niitä voisi soveltaa omassa työssä. Lopuksi harjoitteista kootaan yhdessä draaman työkalupakki, jonka *Elämystohtori* viimeistelee. Osallistujat saavat draaman työkalupakin itselleen sähköisessä muodossa koulutuksen jälkeen. *Elämystohtorin* täsmälääke voidaan liittää osaksi työpaikan tyky- tai tyhy-toimintaa. Koulutuksen kesto on 2,5 tuntia ja mukaan mahtuu 10–15 henkilöä.

Hintaluokka: III

Koulutuksen jälkeen ryhmällä ja ryhmän vetäjällä on mahdollisuus saada *Elämystohtorin* konsultointia ryhmänohjaukseen ja teatteri-ilmaisuun. Hinta sopimuksen mukaan.

Elämystohtorin elämystropi on tunnin mittainen irtiotto arjesta. Muistojen ja muistelun pohjalta tehdään yhdessä pieniä teatterillisiä kohtauksia pilke silmäkulmassa. Kertaluonteisen tropin tavoitteena on tuottaa hyvää mieltä ja jaettuja kokemuksia turvallisessa ympäristössä. Sopii 6–8 henkilön ryhmälle.

Hintaluokka: II

Hinnat sisältävät matkakulut Turun alueella.

Kuva: Anna-Mari Rosenlöf

Elämystohtori Tiina Paananen.

Tiina Paananen

Tiina Paananen on Turussa asuva teatteri-ilmaisun ohjaaja, joka työskentelee erilaisissa yhdistyksissä, harrastajateattereissa, kouluissa ja työyhteisöissä. Tiina toimii Varsinais-Suomen MS-yhdistyksen Avaintatterin ohjaajana ja kuuluu Teatteri Femma -nimiseen ammattilaisryhmään. Teatterityön ohessa hän on työskennellyt kodinhoitajana osa-aikaisesti vuodesta 2006 lähtien. *Elämystohtorin* vierailuja on toteutettu mm. Ruusukorttelin hyvinvointikeskuksessa ja Rasion Kerttulan vanhainkodin päivätoiminnassa. Tiinan tarjoilemia draamapillereitä voi tilata myös turkulaisesta Taideapteekista.

Tiina Paananen, teatteri-ilmaisun ohjaaja (AMK)
tiina.a.paananen@gmail.com, 040 720 8218

Suklaamuru-duon esiintymisessä on vanhanajan tunnelmaa.

Kuva: Hanna Mäkinen

Iloinen Iltama Suklaamurun kera!

Viihdytysvaljakko Suklaamuru tarjoaa musiikillisen matkan iloisille 50–60-luvuille! Vanhanajan iltamien tapaan rakentuva *Iloinen Iltama* elävöittää muistoja, tanssittaa ja tuo arkeen ripauksen juhlan tuntua. Tunnin mittaiseen ohjelmaan sisältyy seuraleikkejä, tanssahtelua, musiikkinumeroita ja muistelemista. Kyseessä ei ole perinteinen lauluesitys vaan osallistava teatterin, musiikin ja tanssin keinoja käyttävä matka nostalgisiin iltamiin ja tanssilavojen takapihoille.

Iloinen Iltama

Suklaamuru tarjoaa ikäihmisille tilaisuuden iloiseen kohtaamiseen ja tutustumiseen. Duon esiintyjinä ovat seremoniamestari Hanna Mäkinen ja muusikko Ville Vihko. Suklaamurun *Iloinen Iltama* sopii parhaiten erilaisten ryhmien illanviettoihin, mutta on sovellettavissa isommillekin yleisöille. Suurin mahdollinen osallistujamäärä on n. 80 henkilöä.

Hintaluokka: **IV**, sisältää matkakulut Turku–Kaarina–Paimio-alueella.

Tarkempi sisältö räätälöidään asiakkaan tarpeita vastaavaksi tilaajan kanssa.

Hanna Mäkinen

Hanna Mäkinen työskentelee teatteri-ilmaisun ohjaajana, käsikirjoittajana ja yhteisötaiteilijana. Hän toimii laaja-alaisesti soveltavan teatterin menetelmin eri ikäryhmien kanssa. Suklaamurussa Hanna toimii solistisena seremoniamestarina.

Ville Vihko on monipuolinen musiikin ammattilainen, joka työskentelee teatterimusiikkona ja musiikinopettajana pääinstrumenttinaan koskettimet. Hän soittaa mm. Turku Jazz Orchestra-, Los Bibbalos- sekä Jaakko Rasia ja pitkät piuhat -nimisissä kokoonpanoissa.

Hanna Mäkinen, teatteri-ilmaisun ohjaaja (AMK)

hanna.marjaana.makinen@gmail.com www.hannamakinen.weebly.com, p. 0400 819 262

Tanssista hyvinvointia

Tanssin keskeisin elementti *liike* löytyy kokemuksellisenä jokaisesta kehosta. Myös silloin, kun oma liikuminen ei ole mahdollista. Me tiedämme miltä tuntuu juosta, leikkiä tai loikkia, ja siksi jo pelkkä tanssin katsominen tarjoaa mikroliikkumisen kokemuksia. Kehon muistijäljet ovat osoittaneet kestäväytensä erityisesti työskennellessä vanhusten ja muistisairaiden kanssa. Liikemuistot menneestä suoristavat selän ja irrottavat otteen tuesta.

Vipuvoimaa
EU:lta

Elinkain-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unionin
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

LÄNTINEN
TANSsin
ALUEKESKUS
Västra regionala danscentrum
info@l-tanssi.fi 02-2314212

Tanssikummi – arjessa lähellä

(kesto alk. 1 kk / 130 t)

Tanssikummi on Läntisen tanssin aluekeskuk-
sen tuottama taidelähtöinen hyvinvointipalvelu
vireyden, virkeyden ja positiivisen mielen vah-
vistamiseksi. Kummitoiminta on pitkäkestoista
työskentelyä yhteisöjen arjessa. *Tanssikummi*
herättelee aisteja ja tunteita olemalla läsnä,
syventämällä kommunikaatiota ja jakamalla ko-
kemuksia. Työ on liikkumista ja henkilökohtaista
liikuttamista niin fyysisesti kuin henkisesti. Toi-
minnasta vastaavat kummitoimintaan erikoistuneet
ammattitanssitaiteilijat.

Hintaluokka: X

Kehonero – liikelähtöinen elämäntaitotyöpaja aivoterveystyöön

(kesto alk. 1 tunti)

Kehonero-työpajassa aktivoituu ja stimuloidaan
aivoja ja muistia luovan liikkumisen ja itseilmaisun
harjoitteiden avulla. Työpajoissa liikutaan, tanssi-
taan, nähdään, kuunnellaan, kohdataan sekä rikoi-
taan lempeästi arkisia rajoja toimimalla totutuista
rutiineista poiketen. Tavoitteena on avata silmät,
korvat ja keho kuuntelemiselle, näkemiselle ja koh-
taamiselle. *Kehonero* lisää elämänlaatua arkirutiine-
ja lempeästi ravistelemalla. *Kehoneron* toteutuksesta
vastaavat ohjaamiseen erikoistuneet tanssinopettajat.

Hintaluokka: I

Hintoihin sisältyy matkakulut Turussa.

Osaamispolun tanssitaiteilijat

Tanssinopettaja *Jennifer Joffs* on kuuntelija, ih-
mettelijä ja liikkuja, jota kiinnostaa työssään eri-
tyisesti ihmisten kohtaaminen tanssin avulla.
Jennifer on työskennellyt tanssin keinoin maahan-
muuttajien kanssa vastaanottokeskuksessa, päivä-
kodeissa, vanhainkodeissa ja kotihoidossa Turussa,
Kaarinassa, Liedossa, Mustasaarella sekä Vaasassa.
Hän on myös ohjannut luovaa tanssia yhteis-
työssä muusikon ja toimintaterapeuttiopiskelijan
kanssa. Jenniferin työskentelykielekset ovat suomi ja
ruotsi.

Annastiina Saastamoinen on työskennellyt tans-
sin kentällä monipuolisesti tanssijana, koreografina
ja soveltavan tanssin parissa. Tanssijana hän haluaa
haastaa itseään sekä kehollisesti että mielellisesti ja
on kiinnostunut monenlaisesta liikkeestä ja tarinas-
ta. Tärkeintä liikkeellisessä työssä on oman kehon
kuuntelu ja toisen kohtaaminen. Nämä aiheet pätevät
kaikenikäisissä ja -kuntoisissa ryhmissä. Annastiina
on työskennellyt tanssin keinoin vanhusten kanssa
Turussa ympärivuorokautisen hoidon eri yksiköissä
sekä lasten ja nuorten kanssa.

Osaamispolun tanssitaiteilijat tavoitat Läntisen tanssin aluekeskuksesta.

Läntinen tanssin aluekeskus, Riikka Campomanes, tuottaja
riikka.campomanes@l-tanssi.fi, www.l-tanssi.fi, p. 0400 546 012

Tilaa taiteilija taloosi!

MINKÄLAISTA TAIDETOIMINTAA YKSIKÖSSÄ TARVITAAN?

- Asukkaiden/potilaiden toiveet ja tarpeet
- Henkilöstön ja omaisten toiveet ja tarpeet
- Mikä on toiminnan tavoite?
- Paljonko rahaa toimintaan on käytettävissä?

KENELLE TAI MINKÄLAISELLE RYHMÄLLE TAIDETOIMINTA KOHDENNETAAN?

- Jotakin kaikille vai kulttuurisuunnitelmien mukaan kohdennetusti osalle
- Henkilökohtaista toimintaa
- Koko osastolle vai pienelle ryhmälle
- Minkälainen toimintakyky osallistujilla on?

MINKÄTYYPPISTÄ TOIMINTAA?

- Esitys vai aktivoivaa toimintaa
- Kertapyrähdyks vai pidempiaikainen toiminta
- Miten toiminta vastaa osallistujien kulttuurisuunnitelmiin?
- Mikä taiteenala olisi kiinnostava?

HENKILÖKUNNAN OSALLISTUMINEN?

- Ketkä henkilökunnasta voivat osallistua toimintaan?
- Osallistumisen kautta on mahdollista saada työkaluja ja virkistystä osaston arkeen
- Kulttuurisuunnitelmien vaikuttavuus parane.

MISTÄ LÖYDÄN TAITEILIJAN?

- Ota yhteyttä Turun kaupungin ikääntyvien kulttuurikoordinaattori Olli Hirvoseen: olli.hirvonen@turku.fi
- www.kulttuurihyvinvointi.fi

LISÄTIETOJA ERI TAITEENALOJEN OSAAJISTA

- **Tanssi ja tanssikummit:**
Läntisen tanssin aluekeskus www.l-tanssi.fi
- **Kuvataide:**
www.turuntaiteilijaseura.fi
www.salontaiteilijaseura.fi
- **Sanataide:**
www.kirjantalo.org
turunsanataideyhdistys.wordpress.com

Käytännön valmisteluja taiteilijan saapumista varten

YHTEYSHENKILÖ

- Perehdyttää taiteilijan yksikön toimintaan ja henkilökuntaan
- Vastaa tiedonkulusta ja työnajosta taiteilijan ja henkilökunnan välillä:
  - Mitä tapahtuu, milloin ja missä?
  - tiedonkulku asukkaille ja omaisille
- Huolehtii käytännön informaatiosta:
  - Mistä löytyy vesipiste?
  - Onko mahdollista mennä ulos?
  - eristystarve, hygieniaohjeistus
- Huolehtii sopimuksista ja raportoinnista:
  - vaitiolosopimus taiteilijan kanssa
  - potilasturvallisuuteen ja tietosuojaan liittyvät kysymykset
  - loppukeskustelun toteutuminen ja palautteen antaminen taiteilijalle
  - taidetoiminnan ja sen vaikutusten kirjaaminen kulttuurisuunnitelmaan

AIKATAULU

- Miten toiminta sovitaan yksikön tai osallistuvien asukkaiden ja henkilökunnan päivärutiineihin?
Huomioi mahdolliset päällekkäisyydet muun viriketoiminnan, esitysten ja vapaaehtoistyön kanssa.

TILAT

- Minkälaiset tilat toimintaan on varattavissa?
- Miten vanhusten siirtyminen tilaan hoidetaan?
- Missä taiteilija voi säilyttää materiaaleja työskentelyjaksonsa aikana?

Taiteilija hoitoyhteisössä -sopimusmalli

YHTEYSTIEDOT

Taiteilijan nimi ja yhteystiedot

Työskentelypaikka ja paikan yhteystiedot, osastonhoitajan yhteystiedot

Yksikön esimiehen ja yhteys henkilön (yksikön virikevastaavan) ja hänen varahenkilönsä yhteystiedot

Yksikön toiminnanohjaajan yhteystiedot

TAVOITTEET JA SEURANTA

Taidetoiminnalle sovitut tavoitteet

Miten toimintaa seurataan ja miten siitä raportoidaan?

Kuka vastaa toiminnan sisällön ja vaikutusten kirjaamisesta potilastietojärjestelmään?

Alku- ja loppupalaveri: läsnäolijat, ajankohta

KÄYTÄNNÖN JÄRJESTELYT

Milloin taiteilija voi tutustua tiloihin ja asukkaisiin, kuka opastaa?

Tilajärjestelyt ja asukkaiden kuljetukset

Työskentelyaika ja työskentelyn kesto, alku- ja loppuvalmisteluihin tarvittava aika

Tarvitaanko työskentelyssä henkilökuntaa?

Missä materiaalit säilytetään?

Avaimet, kulkulupa, omien tavaroiden säilytys, hygieniaohjeistus

Miten toiminnasta tiedotetaan omaisille, vanhuksille, henkilökunnalle ja sijaisille?

KUSTANNUKSET

Työskentelystä sovittu korvaus

Matkakulut

Materiaalikulut

Mihin lasku tai verokortti lähetetään?

Milloin lasku maksetaan?

Kuka vastaa laskutukseen tai palkanmaksuun

liittyviin kysymyksiin?

LUVAT JA VAKUUTUKSET

Vaitiolovelvollisuus, lomake

Kuvausluvut valokuvausta varten,

runojen tallennus- ja käyttö lupa esim.

toiminnan markkinoinnissa

Vakuutukset

MUUTA HUOMIOITAVAA

Jos taiteilija on estynyt tulemaan sovittuna päivänä (esim. sairastuminen), hän korvaa puuttuvat työtunnit toisena erikseen sovittavana päivänä.

Jos taiteilija ei voi työskennellä yksikössä yksiköstä johtuvasta syystä (esim. epidemia), taiteilija ei ole velvoitettu korvaamaan työskentelyä toisena päivänä. Yksikön tulee informoida taiteilijaa poikkeustilanteesta viimeistään sovittuun työskentelypäivän aamuna.

Kuva: Hoivamuusikko Pia-Maria Björkman Mäntyrinteen vanhainkodissa syksyllä 2013.

Taiteilijan muistilista

- Kerro itsestäsi, koulutuksestasi ja työkokemuksestasi soveltavan taiteen ja vanhustyön parissa
- Mitä ja millaista palvelua tai tuotetta tarjoan?
- Mitä tavoitteita työskentelylläni on?
- Miten voin esitellä työskentelyäni henkilökunnalle?
- Miten työskentelen?
- Kenelle palveluni tai tuotteeni sopii?
  - o koko osasto vai 6-8 henkilön pienryhmä?
  - o suljettu vai avoin ryhmä?
  - o yhdelle tai kahdelle asukkaalle kerrallaan?
  - o aistirajoitteet, fyysiset rajoitteet? Sopiiko muistisairaille?
- Millaiset tilat vaaditaan? Tarvitaanko avustavaa henkilökuntaa? Entä vesipistettä?
- Mitä materiaaleja tarvitaan? Miten materiaalit hankitaan?
- Millä aikataululla, miten usein?
- Mitä hintaan sisältyy?
  - (materiaalit, matkakulut, suunnittelu, alku- ja loppupalaveri, raportointi)
- Miten tutustun etukäteen tilaajan toimintatapoihin, ympäristöön, asukkaisiin ja henkilöstöön?
- Kuka on yksikön virike- tai toiminnanohjaaja? Miten tiedotan häntä työskentelystä?
- Miten ja kuka voi kirjata ylös toimintani vaikutuksia?
- Voinko tarjota henkilökunnalle koulutusta?
- Millaisia työkaluja ja toimintatapoja voin jättää yksikköön työskentelyn jälkeen?

Osaamispolku – kohtaamisia vanhustyössä kehitti vuosina 2012–2013 taiteilijoiden tuottamia hyvinvointipalveluja vanhuksille. Hankkeeseen osallistui 17 varsinaissuomalaista taiteilijaa. Julkaisu esittelee taiteilijoilta tilattavia taidepalveluita luokiteltuna taiteenaloittain, hintaluokittain ja kohderyhmittäin. Julkaisun lopussa on vinkkejä tilaajalle sopivan taiteilijan tai taiteenlajin löytämiseksi, käytännön järjestelyjen hoitamiseksi taiteilijan tullessa taloon ja muistilista hyvinvointityötä tekevälle taiteilijalle.

ISBN 978-952-5253-87-0

Osaamispolku

– kohtaamisia vanhustyössä

TURKU ● **ÅBO**
Eurooppalainen kulttuurikaupunki

Taiteen edistämiskeskus
Centre for konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland